

Maailmanmatkat

Toim. Ville Hänninen

Mustan alta paljastuu kauhukuvia

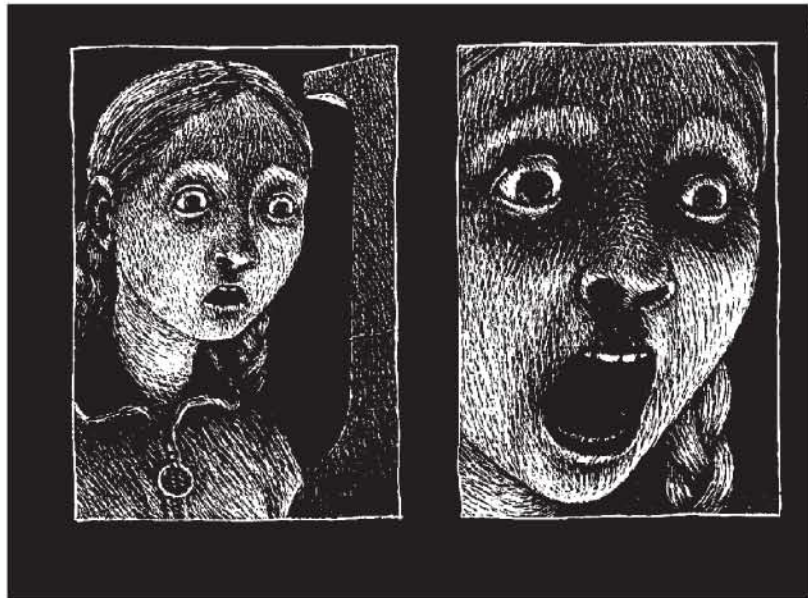
Thomas Ott:
Cinema Panopticum
FANTAGRAPHICS

Sveitsiläinen Thomas Ott on Matti Hagelbergin ohella yksi harvoista taiteilijoista, jotka tekevät sarjakuvia raapekartongille. Cinema Panopticum on hänen ensimmäinen albuminsa melkein kymmeneen vuoteen, uljaan synkkä opus, joka ilmestyi kotimaassaan ja Amerikassa liki samaan aikaan.

Vaikka työläs tekniikka on sama, Hagelbergin ja Ottin tyyli ovat ihan erilaiset. Ott puurtää naturalistisesti ja kertoo kauhutarinoita, jotka ovat edelleen sanattomia kuten 1990-luvullakin. Valkoisen raapiminen esiin mustan alta sopii tietysti kauhuun kerrassaan komeasti.

Cinema Panopticumissa on neljä lyhyttä tarinaa ja kehyskertomus työstä, joka näkee ne. Tyyli muistuttaa EC-yhtiön 1950-luvun sarjakuvista, mutta Ott liittää työnsä tietoisesti perinteeseen, joka on paljon pidempi. Syvimmillään se periytyy aina kansansaduista saakka.

Albumin nimi viittaa kuitenkin 1800-luvun tirkistysluukkalaitteisiin, jotka olivat elokuvan esimuotoja. Lasten leluissa oli yleensä pari vaihtuvaa pürrosta, jo-

eThomas Ott

Thomas Ott: Cinema Panopticum, raapivaa kauhua.

ten ne olivat tavallaan myös sarjakuvien serkkuja. Sellaisista kehyskertomuksen tyttö katsoo Ottin tarinat tivolitellessä.

Samalla Ott hakeutuu halpisiivihteen leiriin. Albumin tyttö kun pistää pen-nosensa näihin juttuihin, koska ne eivät riitä muihin laitteisiin. Cinema Panopticum -albumi näyttää kovissa kansissa ja mustan synkeine sisältöineen aika juhlalliselta, mutta Ott korostaa viite-kehysnään viihdeteollisuutta.

Ehkä Ott ei halua, että juttuja otetaan liian vakavasti. Synkeissä tarinoissa maailma on arvaamaton ja vaarallinen, mutta niissä vaanii myös irvokas huumori. Vaikka päähenkilö olisi hullu, hän saattaa olla oikeassa varoittaessaan maailmanlopusta. Lopuksi Ott jättää lukijansa epävarmuuden tilaan. Mitähän tyttö näki viidennessä panopticumissa?

Harri Römpöti

eJordan Crane

Simon ja hänen kissansa Jack menevät pilviin.

Portaat vievät pilviin

Jordan Crane:
The Clouds Above
FANTAGRAPHICS

Jordan Crane on viime vuosien lupaavimpia amerikkalaisia sarjakuvataiteilijoita. Hän on julkaissut lyhyitä tarinoita monissa antologioissa ja toimittanutkin Non-nimistä julkaisua. Aiemmin häneltä on ilmestynyt sympaattinen pikku kirjanen, *The Last Lonely Saturday* (2000).

The Clouds Above on lastenkirjamainen opus Simon-pojasta ja Jack-kissasta. Simon myöhästyy koulusta ja yrittää livahtaa luokkaan niin, ettei pelottava opettaja, neiti Poe, huomaisi. Koulun katolta löytyvät portaat, jotka johtavat ylös pilviin.

Simon ja Jack kiipeävät kummia rappusia kuin Jaakko pavunvarrtta. Ylhäältä ei kuitenkaan löydy jättiläistä eikä aarretta vaan eläviä pilviä ja äreitä lintuja, joiden kanssa parivaljakko joutuu unenomaiseen seikkailuun.

Sirtyminen tosimaailmasta pilviin sujuu saumatta. Crane piirtää konstailematta ja oikein nätisti. Hän melkein päpiehtaroi mielikuvituksen riemussa ja parhaiden lastentarinoiden anarkiassa. Semmoinen viehättää aina aikuistakin.

Koviin kansiin pakatussa tarinassa on vain pari sataa ruutua, kukin omalla sivullaan. Yleensä kuusi sivua kohden ei tunnu mitenkään ahdetulta. Sillä tavoin rakennettuna *The Clouds Above* veisi vain kolmisenkymmentä sivua eli sarjakuvalehden verran.

Mutta näin tarinaan tulee kyllä oma rytminsä, joka johdattaa keskittymään tunnelmaan. Ja kirja on oikein kaunis.

Harri Römpötti

Kuvaromaanin klassikko kertoo kovan kohtalon

Otto Nückel:
Destin
IMHO

Ranskalainen Imho-kustantamo on tehnyt kulttuuriteon ja julkaissut uuden laitoksen saksalaisen Otto Nückelin kuvaromaanista *Destin* (alkukielellä *Das Schicksal: eine Geschichte in Bildern*) vuodelta 1930. Se on yksi harvoja, joka kestää vertailun Frans Masereelin samantapaisiin töihin.

©Otto Nückel

Karuja kohtaloita klassisessa kuvaromaanissa.

Kölnissä syntynyt Nückel (1888-1955 [tai 1956]) vaihtoi lääketieteen opinnot taiteeseen vuoden 1910 tienoilta. Hän kuvitti muun muassa Thomas Mannin ja E. T. A. Hoffmannin kirjoja, piirsi maineikkaaseen *Simplicissimus*-satiirilehteen, mutta teki vain yhden kuvaromaanin.

Destin koostuu 187 piirroksista. Tekstiä on vain lukujen otsikoissa. Siinä missä Masereel käytti puupiirrosta, Nückel kaiversi piirroksensa mieluummin lyijyyn. Metallikaiveruksissa Nückel pystyi käyttämään ohuempia viivoja kuin puupiirroksissa. *Destin* on hurja melodraama köyhyyden kierteestä.

Se kertoo nimettömän naisen elämäkerran. Hänen vanhemmistaan isä on juoppo ja äiti pyykkäri. Orvoksi jäätyään nuori nainen lähtee piikaksi. Kulku-kauppias vokottelee hänet. Nainen hyl-

kää vastasyntyneen lapsensa virran vieväväksi ja joutuu siitä hyvästä vankilaan. Jatkossa naisen vaiheet saavat aina vain hurjempia käännteitä. Mukaan mahtuu kirvesmurhakin.

Masereel oli selkeästi vasemmistolainen taiteilija, mutta Nückelin sanoma ei ole yhtä ilmeinen. Kirjan nimi on suomeksi *Kohtalo*. Ehkä Nückel halusi sanoa, että köyhät ovat kohtalon armoilla eivätkä voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Toisaalta paikoin naisen omat valinnat ovat koettelemusten syinä.

Niin tai näin, Nückelin kirja on olen-nainen merkkipaalu 1900-luvun alkupuolella kukoistaneiden sanattomien kuvaromaanien lajityypissä ja siis merkittävä myös sarjakuvan historiassa. Ja Nückelin piirroksia on kaunis katsoa.

Harri Römpötti

Toisen teoksen ongelma

Alex Robinson:
Tricked
TOP SHELF

Kirjallisuudessa toisen romaanin ongelma on yleinen: ensin syntyy eläväinen kirja oman kokemusmaailman pohjalta, mutta sitten pitäisi keksiä jotain muuta. Sarjakuvissa, tai graafisissa romaaneissa, siihen ei ole törmätty ihan niin usein.

Alex Robinsoniin ongelma on iskenyt. Hänen esikoisensa Box Office Poison oli 600-sivuinen järkäle, mutta viihdyttävä, sujuva ja uskottava ihmishahmokekaisu, jonka henkilöhahmot varmaankin muistuttivat Robinsonin kaveripiiriä.

Myös Tricked on tuhti jötkäle, noin 350-sivuinen. Siinäkin on monta päähenkilöä, puoli tusinaa. Osa heistä on nykyään tavallisia tallaajia, lounaskahvilan omistajia ja henkilöökuntaa. Mutta mukana on myös rock-tähti ja hänen pakkomieltainen faninsa.

Robinson seuraa tyyppejä vuorotellen. Yksi ongelma on, että tarinat on päätetty pieniin jaksoihin ja osittain niiden yhtymäkohdat antavat odottaa pitkään. Vielä ikävämpää on, että henkilöhahmoista ei jaksa kiinnostua. Koko sommitelma jää ulkokohtaiseksi ja tuntuu siksi tylsältä.

Robinson yrittää luoda kerronnalla henkilöilleen omat äänet. Mutta sisäiset kertojaäänit myös rasittavat usein turhalla tekstimäärällä. Kun yksi hahmo sekoaa, Robinson kirjaa hänen ajatuksensa suttuisella tekstauksella. Se on nokkelaa, mutta erittäin rasittavaa.

Teoriassa monikin asia Trickedissä on kiinnostavaa. Ikävä vain, että käytännössä ne ovat liian usein teennäisiä ja pitkävetisiä. Kaikkein teennäisin on johlnnonomainen loppuratkaisu ”hurjine” kuvapyörteineen. Sinne päästyä tuntuu, että piti kahlata paljon pitempään kuin melkein puolet lyhemmissä Box Office Poisonissa.

Harri Römpötti

Toisessa sarjakuvaromaanissaan Robinson sortuu kikkailuun.

